

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2023-410

1.6.2023

Frende Skadeforsikring AS

Retts hjelp

Tvist om pengekrav – sammenheng med arv/skifte.

Sikrede kontaktet advokat i forbindelse med tvist om pengekrav. Sikredes bror hadde via sin advokat fremmet krav om betaling av et beløp på kr 387 804,81, som sikrede fikk overført fra sin mor ved salg av hennes leilighet i 2020. Sikredes bror anførte at beløpet skulle tilbakebetales til dødsboet. Foretaket avsto sikredes krav om retts hjelpsdekning under henvisning til at forsikringen ikke omfattet tvist som har sammenheng med arv, omstøtelse eller skiftesaker. Sikredes advokat bestred avslaget og anførte at saken gjaldt pengekrav, og at det rettslige grunnlaget var alminnelige erstatningsregler og alminnelig avtalerett. Foretaket fastholdt avslaget under henvisning til at det var årsakssammenheng mellom arvesituasjonen og tvisten, da tvisten mellom arvingene og motparten ikke ville oppstått uten arvefallet. Nemndas flertall kom til at tvisten hadde sammenheng med arv, og viste til at kravet oppsto på brorens hånd som ledd i et arveoppgjør.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om dekning for utgifter til retts hjelp.

Sikredes retts hjelpsforsikring har følgende vilkår:

9.1 HVA FORSIKRINGEN OMFATTER

Forsikringen omfatter utgifter til retts hjelp når sikrede er part i tvist i egenskap av privatperson.

(...)

9.3 FORSIKRINGEN OMFATTER IKKE

Forsikringen omfatter ikke:

(...)

3. Tvist som har sammenheng med separasjon, skilsmisse, barnefordeling, samværsrett, farskap, arv, omstøtelse, underholdsbidrag, bodeling, oppløsning av det økonomiske fellesskap etablert av samboende og oppløsning av husstandsfellesskap, samt skiftesaker.

(...)

Sikrede fremmet 11.11.22 krav om dekning for utgifter til retts hjelp i forbindelse med tvist om et pengekrav fra sikredes bror. Beløpet var på kr 387 804,81 og gjaldt en overføring fra sikredes mor til sikrede ved salg av hennes leilighet i 2020. Sikredes bror krevde at beløpet skulle tilbakebetales til dødsboet.

Foretaket avsto erstatning i saken 5.12.22 under henvisning til at forsikringen ikke omfatter tvist som har sammenheng med arv, omstøtelse eller skiftesaker.

Sikrede viste til forliksklagen hvor det fremgikk at tvisten ikke hadde sammenheng med arv, omstøtelse eller skiftesaker. Eneste forhold var at det var et dødsbo som var motpart, ikke

avdøde. Saken gjaldt pengekrav, og det rettslige grunnlaget var alminnelige erstatningsregler og alminnelig avtalerett.

Foretaket gjentok avslaget 3.1.23 og viste til at formuleringen "sammenheng med" ikke forutsatte at tvisten hadde opphav i arvelovens regler, men også omfattet tvister med mer indirekte betydning for arvelodd. I denne saken var det årsakssammenheng mellom arvesituasjonen og den tvisten som hadde oppstått. Tvisten var mellom arvinger og kunne tilføre boet ytterligere midler til fordeling på arvingene. At tvisten gjaldt disposisjoner før det ble etablert et dødsbo, hadde ikke avgjørende betydning, jf. FSN 5744 og FinKN 2018-290.

Sikrede svarte 3.1.23 at det var forskjell mellom denne saken og FSN 5744 og FinKN 2018-290, hvor sikrede tok ut søksmål for å øke boets/arvens verdi. Her ble derimot sikrede saksøkt for midler han hadde disponert og brukt for sin mor mens hun levde. Hans posisjon i tvisten hadde ikke noen sammenheng med arv.

Foretaket bestred at det hadde betydning om sikrede var saksøker eller saksøkte, jf. FinKN 2019-500.

Sikrede bestred at FinKN 2019-500 var relevant. I avgjørelsen oppsto eiendomsretten ved stefarens dødsfall, og det var årsakssammenheng mellom arvesituasjonen og tvisten i den forstand at uten arvefallet, ville de sikrede ikke kommet i konflikt med motparten. Sikredes sak var nærmest identisk med avgjørelse FSN 2824 hvor sikrede ble tilkjent dekning.

Foretaket avsto endelig erstatning 12.1.23 og viste til FinKN 2019-500, hvor motparten som hevdet eiendomsrett til en del av kunstverkene i dødsboet ikke var arving. Finansklagenemnda kom til at tvisten hadde sammenheng med arv. Det var årsakssammenheng mellom arvesituasjonen og tvisten, da tvisten mellom arvingene og motparten ikke ville oppstått uten arvefallet. I denne saken ville ikke tvisten mellom arvingene oppstått før det skulle gjennomføres skifte etter morens bortgang. Utfallet av tvisten hadde videre direkte betydning for størrelsen på boet som skulle fordeles, og det var derfor klart at tvisten hadde sammenheng med arv og skifte.

Sikrede krever dekning for utgifter til rettshjelp og bestriker at tvisten har sammenheng med arv. Det eneste arverettslige forholdet er at motparten er et dødsbo og ikke avdøde. Saken gjelder et pengekrav som er rettet mot sikrede, og det rettslige grunnlaget påberopt av motparten er alminnelige erstatningsregler og alminnelig avtalerett. Overføringen skjedde mens partenes mor levde, altså lenge før arvefallet, og det ble etablert et dødsbo. Dersom tvisten hadde vært i sammenheng med arv, ville arvelovens regler kommet til anvendelse.

Faktum i saken er tilnærmet liket FSN 2824. Ordlyden i vilkårene, herunder unntaksbestemmelsen, er den samme. At dekning skal være unntatt i alle tvister hvor motparten er et dødsbo, vil være en uthuling av forsikringsdekningen for sikrede, og ordlyden gir ikke grunnlag for en slik tolkning.

Sikredes advokat har videre vist til at pengekravet ikke ble oppdaget av motparten i forbindelse med dødsfallet. Sikredes bror krevde penger av det aktuelle nettobeløpet også før morens dødsfall.

Forsikringsforetaket avviser ansvar og anfører at tvisten omfattes av unntaket for tvist som har "sammenheng med ... arv". Ordlyden "sammenheng med" tilsier at tvisten ikke trenger å gjelde selve arvefallet for å være unntatt dekning, og det er ikke krav om at det rettslige grunnlaget skal være arveloven for at unntaket kommer til anvendelse.

Foretaket mener det er klart at tvisten har sammenheng med arv og skifte. Tvisten oppsto i forbindelse med at dødsboet skulle skiftes. Videre er det klar sammenheng mellom skiftet av morens dødsbo og den aktuelle tvisten. Foretaket har vist til FinKN 2018-290, FSN 5744 og

FinKN 2019-500.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om foretaket er ansvarlig under rettshjelpforsikringen.

Finansklagenemnda Skades flertall, Trine-Lise Wilhelmsen og Trine Vøien, bemerker:

Flertallet mener foretaket må gis medhold.

Sikredes rettshjelpforsikring omfatter "utgifter til rettshjelp når sikrede er part i tvist i egenskap av privatperson", men har unntak for:

3. Tvist som har sammenheng med separasjon, skilsmisse, barnefordeling, samværsrett, farskap, arv, omstøtelse, underholdsbidrag, bodeling, oppløsning av det økonomiske fellesskap etablert av samboende og oppløsning av husstandsfellesskap, samt skiftesaker.

(...)

Unntaket omfatter tvist "som har sammenheng med" bl.a. "arv". Ordlyden oppstiller ikke noe krav om kvalifisert eller direkte sammenheng, eller at tvisten kun skal gjelde arv, jf. også FinKN 2018-290, 2012-387 og 2019-112. Det må likevel oppstilles en grense for hvor fjern sammenhengen kan være for at unntaket skal komme til anvendelse.

Sikredes bror fremmet et krav mot sikrede om tilbakeføring av et beløp på kr 387 804,81 til dødsboet etter deres mor. Sikrede fikk opprinnelig overført pengene fra sin mor ved salg av morens leilighet i 2020. Sikrede hadde da en avtale med moren om å dekke ulike kostnader for henne. Sikredes bror har ansvaret for å gjennomføre skifte av boet, og begrunner tilbakeføringskravet med at sikrede brukte beløpet til private formål.

Sikrede anfører at saken gjelder et pengekrav rettet mot sikrede med grunnlag i alminnelige erstatningsregler og avtalerettslige regler. Overføringen skjedde mens partenes mor levde, altså lenge før arvefallet og det ble etablert et dødsbo. Dersom tvisten hadde vært i sammenheng med arv, ville arvelovens regler kommet til anvendelse.

Tvisten mellom sikrede og motparten gjelder et pengekrav og spørsmålet om en avtale mellom sikrede og hans mor. Dette pengekravet er i utgangspunktet ikke knyttet til arv. Nemnda forstår imidlertid saken slik at pengekravet er fremsatt overfor sikrede i forbindelse med arveoppgjøret etter sikredes mor. Så lenge moren levde, sto hun fritt til å disponere sine egne midler, herunder la sikrede benytte disse midlene til eget forbruk om hun ønsket det. Moren krevde etter det opplyste ingen tilbakebetaling mens hun levde. Mens moren levde, kunne heller ikke sikredes bror kreve pengene tilbake. Ved dødsfallet overtok imidlertid broren skifte av boet, og krever midlene tilbakebetalt. Det er derfor årsakssammenheng mellom dødsfallet og brorens krav i den forstand at morens dødsfall var en nødvendig betingelse for at broren kunne reise kravet, og det aktuelle kravet utgjør en del av dødsboets midler som skal utdeles til arv. Nemnda mener ut fra dette at tvisten har sammenheng med arv i den forstand at kravet oppsto på brorens hånd som ledd i et arveoppgjør, jf. for så vidt FinKN 2019-500.

Nemndas mindretall, Alexander Venås, bemerker:

Mindretallet er kommet til at unntaket for tvister som har "sammenheng med... arv" ikke får anvendelse i denne saken.

Rettshjelpdekningen under innboforsikringen er utformet som en generell dekning for alle tvister den sikrede er part i som privatperson, med mindre tvisten omfattes av ett av de spesifikke unntakene. Unntaket i denne saken har en vid ordlyd og unntar det som "har sammenheng med" blant annet arv. Det gjelder ikke noe krav om kvalifisert eller direkte sammenheng med arv, og det

må oppstilles en grense for hvor fjern sammenhengen kan være. Det er ganske mange tvister som har en eller annen form for årsakssammenheng til arv.

Ved den nærmere avgrensningen kunne det vært relevant å se hen til den nærmere begrunnelsen for og formålet med det omtvistede unntaket. Dette er ikke belyst av foretaket. Det vil jo kunne være en viktig tolkningsfaktor ved fastleggelsen av unntakets nærmere innhold. For min del peker jeg på at arv kjennetegnes ved at det er en type formue som man sjelden kan ha noen særlig berettigede forventninger om, verken om når den skal utbetales eller hvor stor den er, i og med at arvelateren rår fritt over sin formue i live. Det gir mening at rettshjelpsforsikringen ikke dekker kostnader med å tviste om (potensiell) arveformue.

Det er noe sparsommelig opplyst hva tvisten gjelder, men av det fremlagte utdraget fra forliksklagen fremgår det at den gjelder et pengekrav som har sitt rettslige grunnlag i alminnelige erstatningsrettslige regler og alminnelig avtalerett. Den nærmere begrunnelsen for kravet er at sikrede skal ha urettmessig overført midler som tilhørte arvelateren (moren) til seg selv, at dette innebærer underslag av arvelaterens midler, og at dette må han erstatte til dødsboet.

Pengekravet fremstår altså ikke å gjelde arv, men er klart formulert som et erstatningskrav. Det potensielle erstatningskravet oppstod utvilsomt før moren døde, og arvingene har "bare" overtatt morens kreditorposisjon ved arvefallet. At kreditor for kravet har dødd, og at tvisten deretter har oppstått med kreditorens arvinger, kan etter mitt syn ikke i seg selv være nok til at "arv-unntaket" gjelder. Det er vanskelig å forstå hvorfor en slik tilfeldig hendelse på motpartens side skal få betydning for sikredes dekning under rettshjelpsforsikringen, også selv om tvisten først oppstod etter dødsfallet, sml. for så vidt FinKN 2017-662.

Det som derimot kan tale for at tvisten har en sammenheng med arv, er forhold på *sikredes side* som det at han selv er én av arvingene, og særlig det at tvisten har utspring i at han har disponert over en vesentlig sum på sin "gamle mors" vegne.

På den annen side: Sikrede har vist til at pengebeløpet ble benyttet til morens kostnader mens hun levde, og om dette er riktig eller ikke, er vel tvistens kjernesporsmål. For meg faller det ikke naturlig å se på det som et spørsmål med sammenheng til arv. Tvisten dreier seg vel enkelt sagt om sikredes posisjon som morens (samvittighetsfulle eller utroe) disponent, ikke som arving. Saken har sånn sett sterke likhetstrekk med FinKN 2012-588, hvor nemnda kom til at tvisten ikke hadde sammenheng med arv. Tvisten i den saken var mellom sikrede og hans brors arvinger. Spørsmålet i saken var "om sikrede uberettiget har tilegnet seg salgsbeløpet" for den avdøde brorens leilighet. I den saken var sikrede riktignok ikke en av arvingene. I FSN 2824 var imidlertid sikrede arving i en liknende tvist, og også der kom nemnda til at tvisten ikke hadde sammenheng med arv. I FinKN 2019-500 dreide tvisten seg derimot utvilsomt om eierskapet til formuesgjenstander som sikrede hadde arvet.

For meg fremstår saken som et grensetilfelle, men jeg er kommet til at sammenhengen til "arv" her virker for fjern til at unntaket får anvendelse.

Avgjørelsen er avgitt under dissens.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Trine Vøien (bransjerepresentant) og Alexander Venås (forbrukerrepresentant).